

Mal for opprettelse av nye emner ved Det juridiske fakultet

For saksforberedning og fremlegg til programråd/vedtaksorgan

Emnenavn: **Rettspsykologi**

Behov, økonomi og ressurser.

Begrunnelse for opprettelse av emnet

Tekst adresseres til PMR

Internasjonalt har rettspsykologi i de senere år vokst frem som et av de viktigste tverrvitenskapelige fagene i rettsvitenskapen, og denne utviklingen bør også Det Juridiske fakultetet i Oslo være med på. Fakultetet bør derfor ta skrittet ut og gjøre rettspsykologi til et semiobligatorisk tilbud ved siden av retts sosiologi, rettsøkonomi og rettsfilosofi.

I engelskspråklig litteratur finnes det forskjellige betegnelser på faget rettspsykologi, deriblant "legal psychology", "forensic psychology", "behavioral analysis of law", og "law and psychology", som er den vanligste. Fagområdet har mange forgreninger og tyngdepunkter. En sentral del utgjøres av vitnepsykologien, som her hjemme i de senere år er oppdrevet til et høyt internasjonalt nivå. Bedømmelses- og beslutningspsykologi og adferdsvitenskapelig forskning på utformingen av lover og lovers virkninger utgjør sentrale emner i rettspsykologien, og viser faget spennvidde og relevans for jussen. I det semiobligatoriske emne i rettspsykologi som her foreslås er det tatt hensyn til at målgruppen er jurister, og ikke psykologer. Emner som først og fremst har med psykologers arbeid i rettspleien å gjøre (som sakkyndige utredere, mv.) er derfor ikke tatt med.

Fakultetet har allerede kompetanse i rettspsykologi (Ulf Stridbeck, som er styremedlem i Nordisk Network for research in Psychology and Law, Sverre Blandhol, som i tillegg til juridisk kompetanse har en mastergrad i psykologi og har publisert flere artikler og boken Konfliktanalyse, som kombinerer juridiske og psykologiske perspektiver, stipendiat Jon Christian Fløysvik Nordrum, Asbjørn Rachlew ved SMR og stipendiat Kristina K. Jacobsen). Det eksisterer også et forskningssamarbeid med andre fagmiljøer, blant annet ved Psykologisk institutt, UiO og Polithøyskolen i Norge og Psykologiska institutionen i Göteborg. I denne sammenheng er det særlig verdt å fremheve forskergruppen i vitnepsykologi ved Psykologisk institutt, som er et samarbeid med Institutt for Offentlig Rett ved Det juridiske fakultet. Gruppen har vært forskningsmessig meget aktiv, og har en betydelig prosjektportefølje og stor vitenskapelig/faglig publiseringsvirksomhet (Stridbeck har for eksempel under de seneste årene publisert flere vitenskapelige arbeider i anerkjente internasjonale tidsskrifter innenfor Law & Psychology, to kapittel i Forensic Psychology in context: Nordic and International approaches (Willan Publishing, U.K., 2010); Chapter 2: The Nordic legal process: A comparative overview og chapter 11: Psychological perspectives on the evaluation of evidence) og et kapittel i Rettspsykiatriske beretninger, 2015). Denne kompetansen og dette samarbeidet gir et meget godt grunnlag for å innføre rettspsykologi som et semi-obligatorisk fag.

Fakultetet har nylig opprettet en forskergruppe i tvisteløsning, som vil arbeide aktivt med empiriske, rettspsykologiske forskningsspørsmål både når det gjelder domstolsbehandling av sivile saker og alternativ tvisteløsning. Med utspring i Institutt for Kriminologi og Retts sosiologi er det dessuten under etablering et Forum for empirisk rettsforskning, som tar sikte på å legge til rette for kontakt og samarbeid om forskningsprosjekter blant vitenskapelig ansatte ved Det juridiske fakultet som har

interesse for empirisk rettsforskning. Et semi-obligatorisk fag i rettspsykologi vil passe svært godt med disse satsningene ved fakultet og kunne bidra til å styrke interessen for og rekrutteringen til forskning i tvisteløsning og annen empirisk rettsforskning.

Rettspsykologi vil passe godt på fjerde studieår. Da har mange av studentene lest straff og prosess, fag der behovet for økt kunnskap om rettspsykologi fremhevet, blant annet i Andenæs Norsk straffeprosess: «I de fleste saker hvor det ikke foreligger tilståelse, er vitnebeviset fremdeles det viktigste bevis. Vitnebeviset er beheftet med større feilkilder enn man tidligere har vært oppmerksom på.» Vitnepsykologisk kunnskap vil her kunne være av helt vesentlig betydning for rettsikkerhet og materialt riktige avgjørelser.

Også i andre sammenhenger i rettspleie og juridisk virksomhet blir jurister satt til å gjøre bedømmelser, der psykologisk kunnskap vil kunne være til stor nytte. Det gjelder blant annet de ulike vurderinger av risiko som gjøres i straffeprosessen, blant annet ved spørsmål om gjentakelsesfare og for vilkår for forvaring. Slik det er i dag får uteksaminerte jurister egentlig ikke den kompetanse som er nødvendig for å gjøre slike vurderinger. En innføring i de sentrale teorier og funn i bedømmings- og beslutningspsykologien vil være et skritt på veien til en forbedring av praksis på dette punkt. Tilsvarende gjelder advokaters bedømmelse av prosessrisiko, der forskningen viser at det er store utfordringer i å gjøre holdbare vurderinger.

Endelig er det verdt å understreke den store betydning rettspsykologisk kunnskap kan ha for forståelsen av hvordan mennesker oppfatter og forholder seg til lover, og for lovers virkninger, med de konsekvenser det kan ha for mer effektiv og treffsikker regulering, for eksempel når det gjelder utformingen av bakgrunnsrett og standardvalg, kommunikasjon av normer, og regler om informasjonsgivning.

Kostnadsberegning

PMR sekretær fyller ut dette

Som vanlig semiobligatorisk emne

Ressurser

- <i>Finansiering av emnet</i>	Timeregnskapet
- <i>Instituttilknytning</i>	Institutt for offentlig rett
- <i>Faglig ansvarlig</i>	Ulf Stridbeck
- <i>Faglærere</i>	Ulf Stridbeck, Sverre Blandhol, Jon Christian Fløysvik Nordrum, Asbjørn Rachlew
- <i>Administrativt ansvarlig</i>	Anne-Brit Strandset, Studieseksjonen
- <i>Programtilknytning</i>	Master i rettsvitenskap

Emnets innhold

Innhold Beskriv emnets faglige innhold, en kort presentasjon av innhold i emnet med fokus på faglige temaer. Teksten inngår på emnesiden og skal være statisk informasjon, dvs. ikke gjenstand for jevnlig revisjon.	
Emnet tar sikte på å gi grunnleggende teoretisk, empirisk og metodisk kunnskap i utvalgte emner i rettspsykologi, som er den delen av psykologien som anvender psykologisk teori og forskningsmetode i undersøkelser av ulike rettsområder og juridisk praksis. Rettspsykologien omfatter blant annet vitnepsykologi og troverdighetsbedømmelse, juridisk bedømmelses- og beslutningspsykologi, og psykologisk forskning om utformingen av lover og lovers virkninger.	
Hva lærer du? Skriv 1-2 setninger (spisset i forhold til læringsutbyttet). Det skal i forhold til forrige punkt; "Innhold", være fokus på sluttprodukt, kompetansemål/ konkrete ferdigheter. Eks: «Emnet skal gi studentene en grunnleggende forståelse av begreper, problemstillinger og arbeidsmetoder innen[...]. Etter emnet skal studenten[...]» Teksten inngår på emnesiden og skal være statisk informasjon, dvs. ikke gjenstand for jevnlig revisjon.	
I dette emnet får du grunnleggende forståelse av sentrale rettspsykologiske begreper, teorier og forskningsfunn i vitnepsykologien, bedømmelses- og beslutningspsykologi med juridisk relevans og psykologisk forskning om utformingen av lover og lovers virkninger.	
Læringskrav Læringskravene fremgår på emnets semesterside og har klar sammenheng med litteraturlisten. Læringskravene skal deles inn i kvalifikasjonsrammeverkets tre kategorier. For å beskrive kunnskaper kan man for eksempel bruke formuleringer som 'kjenne til..', 'forstå.'. For å beskrive ferdighetsmål kan man for eksempel bruke formuleringer som 'anvende', 'analysere', mm.: Generell kompetanse kan for eksempel være ikke-fagspesifikke kunnskaper, ikke-fagspesifikke (overførbare) ferdigheter, eller holdninger. Læringskravene bør ellers være korte og konsise, og bør settes opp som en punktliste.	
Kunnskap	<p>Det kreves god forståelse av sentrale vitnepsykologiske teorier og forskningsfunn, herunder om:</p> <ul style="list-style-type: none">• Vitnepsykologiens område og forskningsmetode• Oppmerksomhet og hukommelse• Teorier og forskningsfunn om hva vitner husker• Årsaker til feilhukommelse og strategier for å sikre pålitelighet• Falske minner• Troverdighetsvurderinger• Teorier og forskningsfunn om løgn og avsløring av løgn <p>Det kreves god forståelse av sentrale teorier og forskningsfunn innen for bedømmelses- og beslutningspsykologi med juridisk relevans, herunder om:</p> <ul style="list-style-type: none">• Automatiserte og kontrollerte tankeprosesser (System I og System II)• Grunnleggende beslutningsteori• Intuitive strategier og feilkilder ved disse (heuristikker og biaser)<ul style="list-style-type: none">○ Tilgjengelighet○ Representativitet○ Scenarier○ Overkonfidens

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bekreftelsesskjevhet ○ Forankring og justering ○ Innramming og tapsaversjon <ul style="list-style-type: none"> • Teorier og forskningsfunn om bedømmelse av prosessrisiko, valg mellom forlik og rettssak, og feilkilder ved slike bedømmelser <p>Det kreves god forståelse av sentrale teorier og forskningsfunn innen psykologisk forskning om utformingen av lover og lovers virkninger, herunder om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begrepene «nudging», «valgarkitektur», «internalisering» og «legitimitet» • Sentrale teorier om «adferdsinformert styring» • Grunnleggende motivasjonsmessige og kognitive prosesser som påvirker innretning og etterlevelse av normer • Teorier og eksempler på anvendelse av adferdsinformert styring ved rettslig regulering
<i>Ferdigheter</i>	Emnet gjør deg i stand til å formidle grunnleggende teoretisk, empirisk og metodisk kunnskap i utvalgte emner i rettspsykologi. Du blir dessuten i stand til å forstå metoder og begrensninger ved juridiske relevante bedømmelses og beslutningsoppgaver, samt kunne redegjøre for sentrale teorier og forskningsfunn psykologisk forskning om utformingen av lover og lovers virkninger.
<i>Generell kompetanse</i>	Emnet oppøver evnen til kritisk refleksjon over juridisk praksis på sentrale rettsområder, fra dommerens, påtalejuristens, advokatens og lovrådgiverens perspektiv, ut fra rettspsykologisk kunnskap.
Litteraturliste For emner som inngår i MiR programmet er sidetallsnormen 40 s. pr stp ved ba-nivå, 50-60 s. pr stp ved ma-nivå. For samfunnsvitenskapelige emner som f.eks HUMR-emner gjelder maks 80 s. pr stp.	
<i>Innføringslitteratur</i>	Tyler, Tom R. & John T. Jost (2007). Psychology and the Law. Reconciling Normative and Descriptive Accounts of Social Justice and System Legitimacy. In E. T. Higgins, A.W. Kruglanski (Ed.), <i>Social psychology: Handbook of basic principles</i> (Vol. 1, pp. 807-825). New York: The Guilford Press (18 sider) <p>Magnussen, Svein (2004): <i>Vitnepsykologi, Pålitelighet og troverdighet i dagligliv og rettssal</i>, Oslo: Abstrakt forlag, kapittel 1 (24 sider)</p> Thaler, Richard H. og , Cass R. Sunstein (2009): <i>Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness</i> , New York: Penguin, kapittel 1,2 og 3 (57 sider)
<i>Hovedlitteratur</i>	Magnussen, Svein (2004): <i>Vitnepsykologi, Pålitelighet og troverdighet i dagligliv og rettssal</i> , Oslo: Abstrakt forlag, kapittel 2 – 6 (175 sider) <p>Hastie, Reid & Robyn M Dawes (2010): <i>Rational choice in an uncertain world : the psychology of judgement and decision making</i>, Los Angeles: Sage, kap 1,2, 4, 5, 6, 7 (125 sider)</p>

	<p>Blandhol, Sverre (2011). Valget mellom forlik og rettssak. Hvor gode er advokater til å bedømme prosessrisiko og hvorfor går det ofte galt? Lov og Rett, s. 596-618 (22 sider)</p> <p>Thaler, Richard H. og , Cass R. Sunstein (2009): <i>Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness</i>, New York: Penguin, Introduction, kapittel 4 og 5 (43 sider)</p> <p>Alemanno, Alberto & Anne-Lise Sibony (2015). <i>Nudge and the Law. A European Perspective</i>. London: Hart Publishing, kap 1, 2 og epilog (82 sider).</p> <p>Tyler, Tom R (2006). Psychological Perspectives on Legitimacy and Legitimation. Annual Review of Psychology (57), 375-400 (25 sider)</p> <p>Bavel, René van, Benedikt Herrmann, Gabriele Esposito & Antonios Proestakis (2013). Applying Behavioural Sciences to EU Policy-making. JRC Scientific and Policy Report. (20 sider). Tilgjengelig online: http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/information_sources/docs/30092013_jrc_scientific_policy_report_en.pdf</p>
Tillegglitteratur	<p>Alemanno, Alberto & Anne-Lise Sibony (2015). <i>Nudge and the Law. A European Perspective</i>. London: Hart Publishing. (de kapitler som ikke er hovedlitteratur)</p> <p>Ariely, Dan (2009). <i>Predictably irrational: the hidden forces that shape our decisions</i> (Revised and expanded ed.). New York: HarperCollins</p> <p>Bazerman, M. H., & Tenbrunsel, A. E. (2011). <i>Blind spots: why we fail to do what's right and what to do about it</i>. Princeton: Princeton university press</p> <p>Gigerenzer, G., & Engel, C. (2006). <i>Heuristics and the law</i>. Cambridge, Mass.: MIT Press</p> <p>Gigerenzer, G. (2014). <i>Risk savvy : how to make good decisions</i>. London: Penguin</p> <p>Granhag, Pär Anders og Sven Åke Christianson (red.) (2009). <i>Handbok i rättspsykologi</i>, Stockholm: Liber förlag</p> <p>Jolls, Christine, Cass R. Sunstein & Richard Thaler (1998). A behavioral approach to law and economics. <i>Stanford Law Review</i>, (50), 1471-1550.</p> <p>Kassin, S. M., Drizin, S. A., Grisso, T., Gudjonsson, G. H., Leo, R. A., & Redlich, A. P. (2010). Police-Induced Confessions: Risk Factors and Recommendations. <i>Law and Human Behavior</i>, 34, 3-38.</p> <p>Kahneman, Daniel (2012). <i>Tenke, fort og langsomt</i>. Oslo: Pax.</p> <p>Kiser, R., Asher, M., & McShane, B. (2008). Let's Not Make a Deal: An Empirical Study of Decision Making in Unsuccessful Settlement Negotiations. <i>Journal of Empirical Legal Studies</i>, 5(3), 551-591.</p>

	<p>Schacter, Daniel L (2001): <i>Seven Sins of Memory. How the Mind Forgets and Remembers</i>, New York: Houghton Mifflin</p> <p>Stridbeck, Ulf (2015): Falske tilståelser, i <i>Rettspsykiatriske beretninger</i>, Grøndahl & Stridbeck (red.).</p> <p>Thaler, Richard H. og , Cass R. Sunstein (2009): <i>Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness</i>, New York: Penguin (de kapitler som ikke er hovedlitteratur)</p> <p>Wells, G. L. m.fl (1998) Eyewitness identification procedures: Recommendations for lineups and photospreads, <i>Law and Human behavior</i>, 22, 1-39</p> <p>Wistrich, A. J., & Rachlinski, J. J. (2013). How Lawyers' Intuitions Prolong Litigation. <i>Southern California Law Review</i>, 86(571), 13-91.</p>
Tillatte hjelpemidler til eksamen	
Ingen spesielle	

Om emnet

Generelle fakta om emnet		
Emnekode i FS (fylles inn etter eventuelt vedtak om opprettelse)		
Emnenavn – bokmål	Rettspsykologi	
Emnenavn – nynorsk	Rettspsykologi	
Emnenavn – engelsk	Law and Psychology	
Antall studiepoeng	10	
Eksamenssemester (sett kryss)	Høstsemesteret	x
	Vårsemesteret	x
Undervisningssemester (sett kryss)	Høstsemesteret	x
	Vårsemesteret	x
Studienivå (sett kryss)	BA (Bachelor)	x
	MA (Master)	x
Hvis emnet inngår i en profil/emnegruppe, oppgi hvilken.		
Opptak og adgang		
Hvordan oppnås studierett til emnet? Studieprogram, evt andre opptak.	Som vanlig for semiobligatoriske fag	
Har emnet obligatorisk undervisning?	Nei	
Forkunnskaper		
Obligatoriske	Bestått eksamen i EXPHIL03 - Examen philosophicum Bestått eksamen i JUS1111 - Privatrett I og JUS1211 - Privatrett II Bestått eksamen i JFEXFAC04 - Examen facultatum - rettsvitenskapelig variant (se også forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo § 3.6 nr.4) Bestått eksamen i JUS2111 - Statsforfatningsrett og internasjonal rett og JUS2211 – Forvaltningsrett Bestått eksamen i JUS3111 - Formuerett I , JUS3211 - Formuerett II og valgemne på bachelornivå fra 3. studieår i jusstudiet	
Anbefalte	Gjennomført JUS4211 - Prosess og strafferett	
Faglig overlapp med andre emner		
List opp emner og angi overlapp i studiepoeng <2/3 overlapp = fullt overlapp Mellom 2/3 og 1/3 overlapp = halvt overlapp >1/3 overlapp = ingen overlapp	Emne	Studiepoeng

Undervisning			
Undervisningsformer	Sett kryss	Antall timer	
- Forelesninger	x	13	
- Kurs/Seminar	x ☐	10	
- Frivillige kurs-/fak.oppgaver	x ☐	2 (fakultetsoppgave)	
- PBL-undervisning	☐		
- Basisgrupper	☐		
-Veiledning	☐		
Beskriv eventuelle obligatoriske arbeidskrav eller undervisning			
Eksamen			
Eksamensform	Skoleeksamen. Emnet kunne også passe til hjemmeeksamen. Vi overlater til PMR å vurdere dette, samt å vurdere konsekvensene av en eventuell hjemmeeksamen for forholdet til eksamensform for de øvrige semiobligatoriske emnene.		
Eksamenstid	Som vanlig for valgemner		
Karakterregel (sett kryss)	A-F (bokstavkarakter)	x	
	Bestått/Ikke bestått	☐	
Gis det utsatt eksamen? (sett kryss)	Ja	☐ I samme utstrekning som for de øvrige semiobligatoriske emnene.	
	Nei	☐	
Inngår emnet i kvoteordning for gjentak av bestått eksamen? Gjelder emner som kan inngå i graden Master i rettsvitenskap	Ja		
Språk i undervisning, litteratur og eksamen			
	Norsk	Engelsk	
- Undervisning	x	☐	
- Litteratur (pensum)	x	x	
- Eksamensoppgave	x	☐	
- Eksamensbesvarelse	x	☐	